

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 20ής Φεβρουαρίου 2013

Επένδυση στα παιδιά: Σπάζοντας τον κύκλο της μειονεξίας

(2013/112/ΕΕ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 292,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας αποτελεί θεμελιώδη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ των στόχων της οποίας συγκαταλέγεται η προώθηση της ευημερίας των λαών της· η Ένωση πρέπει να προστατεύει τα δικαιώματα του παιδιού, να καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις, και να προάγει την κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία.
- (2) Τα παιδιά ⁽¹⁾ διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού απ' ό,τι ο συνολικός πληθυσμός στη μεγάλη πλειονότητα των χωρών της ΕΕ· τα παιδιά που μεγαλώνουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού είναι λιγότερο πιθανό από ό,τι οι εύτεροι συνομήλικοί τους να έχουν καλή επίδοση στο σχολείο, να έχουν καλή υγεία και να αξιοποιήσουν το πλήρες δυναμικό τους αργότερα στη ζωή τους.
- (3) Η πρόληψη της μετάδοσης της μειονεξίας μεταξύ των γενεών αποτελεί κρίσιμης σημασίας επένδυση για το μέλλον της Ευρώπης, καθώς και άμεση συνεισφορά στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» για την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με μακροπρόθεσμα οφέλη για τα παιδιά, την οικονομία και την κοινωνία ως σύνολο.
- (4) Η έγκαιρη παρέμβαση και πρόληψη έχουν ουσιαστική σημασία για την ανάπτυξη πιο αποτελεσματικών και αποδοτικών πολιτικών, καθώς οι δημόσιες δαπάνες για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού τείνουν να είναι μεγαλύτερες από εκείνες που απαιτούνται για την επέμβαση σε μικρή ηλικία.
- (5) Η αντιμετώπιση της μειονεξίας σε μικρή ηλικία είναι σημαντικό μέσο για την ενίσχυση των προσπαθειών που καταβάλλονται για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού γενικά. Η πρόληψη επιτυγχάνεται πιο αποτελεσματικά μέσω ολοκληρωμένων στρατηγικών, οι οποίες συνδυάζουν, αφενός, στήριξη στους γονείς για την πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας με επαρκή εισοδηματική στήριξη και πρόσβαση σε υπηρεσίες ουσιαστικής σημασίας για το μέλλον των παιδιών, όπως η ποιοτική (προσχολική)

εκπαίδευση, η υγειονομική περίθαλψη, η στέγαση και οι κοινωνικές υπηρεσίες, και, αφετέρου, δυνατότητες συμμετοχής και άσκησης των δικαιωμάτων τους, που βοηθούν τα παιδιά να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους και συμβάλλουν στην προσαρμοστικότητα τους.

- (6) Ως οι πλέον επιτυχείς στρατηγικές για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας αποδείχθηκαν εκείνες οι οποίες υποστηρίζονται από πολιτικές που βελτιώνουν την ευημερία όλων των παιδιών, ενώ αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στα παιδιά που βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση.
- (7) Η προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, η ενσωμάτωση της διάστασης των φύλων και η ισότητα ευκαιριών, καθώς και η καταπολέμηση των διακρίσεων που αντιμετωπίζουν τα παιδιά και οι οικογένειές τους για οποιοδήποτε λόγο (ιδίως για λόγους που σχετίζονται με το φύλο, τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, την αναπηρία, την ηλικία ή το γενετισμό προσανατολισμό) πρέπει να υποστηρίζουν τις προσπάθειες για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- (8) Η τρέχουσα χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση έχει σοβαρό αντίκτυπο στα παιδιά και στις οικογένειες, με αύξηση του ποσοστού των ατόμων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού σε ορισμένες χώρες.
- (9) Οι προσπάθειες εξυγίανσης του προϋπολογισμού λόγω των αυξανόμενων δημοσιονομικών περιορισμών σε ορισμένες χώρες συνεπάγονται σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την εξασφάλιση της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των κοινωνικών πολιτικών τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα.
- (10) Η συνεργασία σε επίπεδο ΕΕ πάνω από μια δεκαετία είχε ως αποτέλεσμα την κοινή κατανόηση των καθοριστικών παραγόντων της παιδικής φτώχειας λόγω του σημαντικού έργου το οποίο επιτελέστηκε για την ανάπτυξη κατάλληλων δεικτών παρακολούθησης, για τον προσδιορισμό των κοινών προκλήσεων και για επιτυχημένες προσεγγίσεις πολιτικής, έτσι ώστε να δοθεί πολιτική ώθηση στο θέμα· στη συνέχεια, η Επιτροπή ανήγγειλε την έκδοση σύστασης σχετικά με την παιδική φτώχεια στο πλαίσιο της ανακοίνωσής της για την «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού» ⁽²⁾.
- (11) Η **στρατηγική «Ευρώπη 2020»** έδωσε νέα ώθηση στις προσπάθειες για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του

⁽¹⁾ Σύμφωνα με τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, ως παιδιά νοούνται σ' αυτό το πλαίσιο άτομα κάτω των 18 ετών.

⁽²⁾ COM(2010) 758 τελικό.

κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ, με τον καθορισμό ενός κοινού ευρωπαϊκού στόχου για τη μείωση του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού κατά τουλάχιστον 20 εκατομμύρια έως το 2020, καθώς και για την επιτάχυνση των προσπαθειών που καταβάλλονται για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Η αντιμετώπιση και η πρόληψη της παιδικής φτώχειας αποτελούν ουσιαστικό μέρος των προσπαθειών της ΕΕ και των κρατών μελών στον τομέα αυτό και εντάσσονται στην ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

- (12) Η σημερινή διακυβέρνηση στο πλαίσιο του «Ευρωπαϊκού εξαμήνου» χρησιμεύει στην εξασφάλιση της εφαρμογής των σχετικών ειδικών ανά χώρα συστάσεων για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και τη βελτίωση της ευημερίας των παιδιών.
- (13) Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC). Τα πρότυπα και οι αρχές της UNCRC πρέπει να εξακολουθήσουν να καθοδηγούν τις πολιτικές και τις δράσεις της ΕΕ οι οποίες έχουν αντίκτυπο στα δικαιώματα του παιδιού.
- (14) Μέσω της συμβουλευτικής έκθεσης που εξέδωσε η επιτροπή κοινωνικής προστασίας τον Ιούνιο 2012 ⁽¹⁾, καθώς και μέσω των βασικών μηνυμάτων και των συμπερασμάτων που εξέδωσε το Συμβούλιο EPSCO (Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές) τον Οκτώβριο 2012 με τίτλο «Πρόληψη και αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και προαγωγή της καλής διαβίωσης των παιδιών» ⁽²⁾, τα κράτη μέλη επικύρωσαν τη δέσμευσή τους και εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την πρωτοβουλία της Επιτροπής να εκδώσει σύσταση σχετικά με αυτό το θέμα.
- (15) Διάφορες πολιτικές της ΕΕ έχουν αντιμετωπίσει ζητήματα που σχετίζονται με την παιδική φτώχεια και τη διαγενεακή μεταβίβαση της μειονεξίας, ιδίως στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, της υγείας, των δικαιωμάτων των παιδιών και της ισότητας των φύλων ⁽³⁾.
- (16) Ενώ οι πολιτικές για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας είναι κατά κύριο λόγο αρμοδιότητα των κρατών μελών, ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο μπορεί να ενισχύσει τις συνέργειες στους σχετικούς τομείς πολιτικής, να βοηθήσει τα κράτη μέλη να επανεξετάσουν τις πολιτικές τους και να αντλήσουν χρήσιμα διδάγματα ανταλλάσσοντας εμπειρίες όσον αφορά τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της πολιτικής μέσω καινοτόμων προσεγγίσεων, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις διαφορετικές καταστάσεις και ανάγκες σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

⁽¹⁾ Επιτροπή κοινωνικής προστασίας, συμβουλευτική έκθεση ΕΚΠ προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αντιμετώπιση και την πρόληψη της παιδικής φτώχειας και την προαγωγή της καλής διαβίωσης των παιδιών, 27 Ιουνίου 2012.

⁽²⁾ Πρόληψη και αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών και προαγωγή της καλής διαβίωσής τους, συμπεράσματα του Συμβουλίου EPSCO, 4 Οκτωβρίου 2012, 14437/12.

⁽³⁾ Βλ. ιδιαιτέρως: «Ένα επικαιροποιημένο στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση», COM(2008) 865 τελικό· «Αλληλεγγύη στον τομέα της υγείας: μείωση των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας στην ΕΕ», COM(2009) 567 τελικό· «Το θεματολόγιο της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού», COM (2011) 60 τελικό· «Στρατηγική για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών 2010-2015», COM(2010) 491 τελικό.

- (17) Στο πλαίσιο του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, μια τέτοια καθοδήγηση μπορεί επίσης να αποτελέσει τη βάση για περαιτέρω συνεργασία και επικέντρωση του ενδιαφέροντος για τη χρήση των σχετικών χρηματοδοτικών μέσων, και ιδίως των διαρθρωτικών ταμείων, με σκοπό την επίτευξη του προτεινόμενου στόχου «Πρόωθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας».

ΣΥΝΙΣΤΑ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ: Να οργανώνουν και να υλοποιούν πολιτικές για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, προάγοντας την καλή διαβίωση των παιδιών, μέσω πολυδιάστατων στρατηγικών, σύμφωνα με τις ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές:

1. ΝΑ ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

- Να αντιμετωπίζεται η παιδική φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός μέσω ολοκληρωμένων στρατηγικών, πέραν από την εξασφάλιση της υλικής ασφάλειας των παιδιών, και να προάγεται η ισότητα ευκαιριών, έτσι ώστε να μπορούν όλα τα παιδιά να αξιοποιούν το πλήρες δυναμικό τους.
- Να αντιμετωπίζεται η παιδική φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός υπό το πρίσμα των δικαιωμάτων του παιδιού, ιδίως με την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και με τη διασφάλιση του ότι τα δικαιώματα αυτά προστατεύονται και ικανοποιούνται.
- Να θεωρείται πάντοτε το συμφέρον του παιδιού πρωταρχικό μέλημα και να αναγνωρίζονται τα παιδιά ως αυτοτελείς δικαιούχοι, παράλληλα με την πλήρη αναγνώριση της σημασίας της υποστήριξης των οικογενειών ως πρωταρχικών υπεύθυνων για τη φροντίδα των παιδιών.
- Να διατηρείται κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των γενικών πολιτικών που αποβλέπουν στην προαγωγή της ευημερίας όλων των παιδιών και των στοχευόμενων προσεγγίσεων που αποσκοπούν στην υποστήριξη των πλέον μειονεκτούντων ατόμων.
- Να εξασφαλίζεται η επικέντρωση στα παιδιά που αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο λόγω πολλαπλών μειονεκτημάτων, όπως τα παιδιά των Ρομά, ορισμένων μεταναστών ή εθνοτικών μειονοτήτων, τα παιδιά με ειδικές ανάγκες ή αναπηρίες, τα παιδιά υπό εναλλακτική φροντίδα και τα παιδιά του δρόμου, τα παιδιά φυλακισμένων γονέων, καθώς και τα παιδιά νοικοκυριών που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερο κίνδυνο φτώχειας, όπως οι μονογονεϊκές ή οι πολυμελείς οικογένειες.
- Να υποστηρίζονται οι επενδύσεις στα παιδιά και τις οικογένειες, έτσι ώστε να επιτρέπεται η συνέχεια της πολιτικής και ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός· να αξιολογείται ο τρόπος με τον οποίο οι μεταρρυθμίσεις της πολιτικής επηρεάζουν τους πλέον μειονεκτούντες και να λαμβάνονται μέτρα για τον περιορισμό των δυσμενών συνεπειών.

2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ, ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΡΕΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ

2.1. Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους

Στήριξη της συμμετοχής των γονέων στην αγορά εργασίας — Να αναγνωρίζεται η στενή σχέση μεταξύ της συμμετοχής των γονέων στην αγορά εργασίας και των συνθηκών διαβίωσης των παιδιών και, σύμφωνα αφενός με τις αρχές που περιέχονται στη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με την ενεργητική ένταξη ⁽¹⁾ και αφετέρου με τους στόχους της Βαρκελώνης ⁽²⁾, να λαμβάνονται όλα τα δυνατά μέτρα για την υποστήριξη της συμμετοχής των γονέων στην αγορά εργασίας, ιδίως για όσους απέχουν από την αγορά εργασίας ή ανήκουν σε νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερο κίνδυνο:

- Να εξασφαλίζεται ότι η απασχόληση είναι αποδοτική με τον προσδιορισμό και την αντιμετώπιση των ειδικών ανικινητήρων που εμποδίζουν τους γονείς να εισέλθουν, να παραμείνουν ή να εξελιχθούν στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένων αυτών που συνδέονται με τον σχεδιασμό των συστημάτων φορολογίας και παροχών και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών.
- Να υποστηρίζεται η απασχολισιμότητα και η συμμετοχή των μόνων γονέων και όσων αποτελούν τη δεύτερη πηγή εισοδήματος της οικογένειας σε αμειβόμενη εργασία, με την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας και στις οικογενειακές ευθύνες.
- Να παρέχεται περισσότερη υποστήριξη για την επανένταξη των γονέων στην αγορά εργασίας ύστερα από γονική άδεια μέσω μέτρων κατάρτισης και υποστήριξης για την αναζήτηση εργασίας, με ειδική προσοχή σ' εκείνους που διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο.
- Να εντείνονται οι προσπάθειες που επιδιώκουν να εξασφαλίσουν για όλες τις οικογένειες, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση και εκείνων που ζουν σε μειονεκτικές περιοχές, πραγματική πρόσβαση σε προσχολική εκπαίδευση και ποιοτική φροντίδα με χαμηλό κόστος.
- Να προσαρμόζονται ο σχεδιασμός και τα κριτήρια επιλεξιμότητας των υπηρεσιών παιδικής μέριμνας στις όλο και πιο ποικίλες μορφές οργάνωσης του χρόνου εργασίας, πράγμα που βοηθά τους γονείς να σέβονται τις επαγγελματικές δεσμεύσεις τους ή να βρίσκουν εργασία, διατηρώντας στο επίκεντρο της προσοχής τους τα συμφέροντα του παιδιού τους.
- Να προάγεται η ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς απασχόληση, καθώς και το εργασιακό περιβάλλον που παρέχει στους γονείς τη δυνατότητα να συνδυάζουν τον επαγγελματικό και τον γονικό ρόλο τους σε ισότιμη βάση, μεταξύ άλλων μέσω γονικής άδειας, υπηρεσιών υποστήριξης στον χώρο εργασίας και ελαστικών ωραρίων εργασίας.

Να εξασφαλίζεται επαρκές βιοτικό επίπεδο μέσω ενός συνδυασμού παροχών — Να παρέχεται η δυνατότητα για τα παιδιά να απολαμβάνουν επαρκές βιοτικό επίπεδο, το οποίο επιτρέπει μια αξιοπρεπή ζωή, μέσω του βέλτιστου συνδυασμού παροχών σε χρήμα και σε είδος:

- Να υποστηρίζονται τα οικογενειακά εισοδήματα μέσω επαρκών, συνεκτικών και αποτελεσματικών παροχών, συμπεριλαμβανομένων φορολογικών κινήτρων, οικογενειακών και παιδικών επιδομάτων, παροχών στέγασης και συστημάτων εγγύησης ελάχιστου εισοδήματος.
- Να συμπληρώνονται τα συστήματα παροχών σε χρήμα με παροχές σε είδος, ιδίως σχετικές με τη διατροφή, την παιδική φροντίδα, την εκπαίδευση, την υγεία, τη στέγαση, τη μεταφορά και την πρόσβαση σε αθλητικές ή κοινωνικοπολιτιστικές δραστηριότητες.
- Να εξασφαλίζεται ότι ο σχεδιασμός και η επιλεξιμότητα για οικονομική στήριξη υπέρ των παιδιών εκφράζουν εξελιγμένες ρυθμίσεις διαβίωσης και ευνοούν την κατάλληλη αναδιανομή του πλούτου μεταξύ των διαφόρων εισοδηματικών τάξεων.
- Να εξασφαλίζεται πραγματική πρόσβαση στις παροχές τις οποίες δικαιούνται τα παιδιά ή οι οικογένειές τους με τη διευκόλυνση της πρόσβασης σ' αυτές και με την ανάπτυξη υπηρεσιών πληροφόρησης στη διάθεση των δικαιούχων.
- Να χορηγούνται παροχές με βάση το εισόδημα ή άλλες στοχευόμενες παροχές κατά τρόπο που να επιτρέπει να αποφεύγεται ο στιγματισμός, να διαφοροποιούνται οι ανάγκες των παιδιών και να μειώνεται ο κίνδυνος της φτώχειας, ενώ παράλληλα θα αποφεύγεται η δημιουργία αντικινήτρων εργασίας για όσους αποτελούν τη δεύτερη πηγή εισοδήματος της οικογένειας και τους μόνους γονείς.
- Να επιδεικνύεται διακριτικότητα, στις περιπτώσεις που οι οικογενειακές παροχές εξαρτώνται από την συμπεριφορά των γονέων ή την τακτική σχολική φοίτηση των παιδιών και να αξιολογούνται οι πιθανές αρνητικές συνέπειες των εν λόγω μέτρων.
- Να θεσμοθετούνται τακτικοί και ευέλικτοι μηχανισμοί χορήγησης παροχών που εξασφαλίζουν μέγιστη κάλυψη και ωφελούν περισσότερο τα παιδιά, όπως οι προκαταβολές.

2.2. Πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες

Να μειωθούν οι ανισότητες σε νεαρή ηλικία μέσω της επένδυσης στην προσχολική εκπαίδευση και τη φροντίδα των παιδιών — Να αναπτυχθούν περαιτέρω η κοινωνική ένταξη και οι δυνατότητες ανάπτυξης της προσχολικής εκπαίδευσης και της φροντίδας των παιδιών (ECEC) και να χρησιμοποιηθούν ως κοινωνικές επενδύσεις για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα μειονεκτούντα παιδιά, μέσω της έγκαιρης παρέμβασης:

- Να παρέχεται πρόσβαση σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα υψηλής ποιότητας χωρίς αποκλεισμούς· να διασφαλίζεται η οικονομική προσιτότητα και να προσαρμόζεται η παροχή των υπηρεσιών αυτών στις ανάγκες των οικογενειών.

⁽¹⁾ Σύσταση 2008/867/ΕΚ της Επιτροπής, της 3ης Οκτωβρίου 2008, σχετικά με την ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας (2008/867/ΕΚ).

⁽²⁾ Συμπεράσματα της Προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, 15-16 Μαρτίου 2002, έγγραφο SN 100/1/02 REV 1.

- Να ενθαρρύνεται η συμμετοχή των παιδιών που προέρχονται από μειονεκτικό περιβάλλον (ιδίως των παιδιών κάτω των τριών ετών), ανεξάρτητα από την επαγγελματική κατάσταση των γονέων τους, με παράλληλη αποφυγή του στιγματισμού και του κοινωνικού διαχωρισμού.
- Να υποστηρίζονται οι γονείς στο ρόλο τους ως κύριων εκπαιδευτών των παιδιών τους κατά τα πρώτα έτη και να ενθαρρύνονται οι παρέχοντες υπηρεσίες ECEC να συνεργάζονται στενά με τους γονείς και τους τοπικούς παράγοντες που υπεισέρχονται στην ανατροφή των παιδιών (όπως οι υγειονομικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης των γονέων).
- Να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση των γονέων όσον αφορά τα οφέλη από τη συμμετοχή σε προγράμματα ECEC για τα παιδιά τους και τους ίδιους. Να χρησιμοποιούνται οι υπηρεσίες ECEC ως σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης για τον εντοπισμό οικογενειακών ή σχολικών προβλημάτων σωματικής ή ψυχολογικής φύσης, ειδικών αναγκών ή περιπτώσεων κακοποίησης.

Να βελτιωθεί ο αντίκτυπος των εκπαιδευτικών συστημάτων στην ισότητα των ευκαιριών — Να αυξηθεί η ικανότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων να σπάζουν τον κύκλο της μειονεξίας, εξασφαλίζοντας ότι όλα τα παιδιά μπορούν να επωφεληθούν από μια ποιοτική εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς που ευνοεί τη συναισθηματική, κοινωνική, διανοητική και σωματική ανάπτυξή τους:

- Να προβλέπεται η ένταξη όλων των εκπαιδευομένων, ενδεχομένως μέσω της συγκέντρωσης πόρων και δυνατοτήτων στους πλέον μειονεκτούντες, και να παρακολουθούνται επαρκώς τα αποτελέσματα.
- Να αναγνωρίζονται και να αντιμετωπίζονται οι χωροταξικές ανισότητες στη διαθεσιμότητα και την ποιότητα της παροχής εκπαίδευσης και στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα να ενθαρρύνονται οι πολιτικές κατάργησης του διαχωρισμού οι οποίες ενισχύουν το «ενιαίο σχολείο».
- Να δημιουργείται περιβάλλον μάθησης χωρίς αποκλεισμούς με την ενίσχυση της σχέσης μεταξύ σχολείων και γονέων και να παρέχεται, ενδεχομένως, εξατομικευμένη υποστήριξη για την αντιστάθμιση ειδικών μειονεκτημάτων μέσω, για παράδειγμα, κατάρτισης για γονείς παιδιών που ανήκουν σε μεταναστευτικές ή εθνοτικές μειονότητες.
- Να αντιμετωπίζονται οι φραγμοί που σταματούν ή παρεμποδίζουν σοβαρά τη φοίτηση των παιδιών ή την ολοκλήρωση του σχολείου (όπως πρόσθετα οικονομικά τέλη στην αποχρεωτική εκπαίδευση) παρέχοντας στοχευμένες εκπαιδευτικές ενισχύσεις για ένα υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον.
- Να βελτιώνεται η επίδοση των μαθητών με χαμηλές βασικές δεξιότητες, με την ενίσχυση της μάθησης της ανάγνωσης, γραφής, αριθμητικής και των βασικών γνώσεων στα

μαθηματικά και τις θετικές επιστήμες· να εξασφαλίζεται ο έγκαιρος εντοπισμός των ατόμων με χαμηλές επιδόσεις.

- Να αναπτύσσονται και να εφαρμόζονται ολοκληρωμένες πολιτικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου που να περιλαμβάνουν μέτρα πρόληψης, παρέμβασης και αντιστάθμισης· να εξασφαλίζεται ότι οι πολιτικές αυτές προβλέπουν μέτρα για τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.
- Να ενισχύεται η νομοθεσία περί ισότητας και να υπάρχει εγγύηση του βασικού δικαιώματος για τους πλέον περιθωριοποιημένους μαθητές να αποκτούν προσόντα ενός ελάχιστου επιπέδου ποιότητας.
- Να αναθεωρείται και να ενισχύεται το επαγγελματικό προφίλ όλων των εκπαιδευτικών επαγγελματιών και να προβλέπεται **προετοιμασία των εκπαιδευτικών για την κοινωνική πολυμορφία**· να χρησιμοποιούνται ειδικοί πολιτιστικοί διαμεσολαβητές και πρότυπα ρόλου για τη διευκόλυνση της ενσωμάτωσης των Ρομά και των παιδιών που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών.

Να βελτιωθεί η ανταπόκριση των συστημάτων υγείας για την αντιμετώπιση των αναγκών των μειονεκτούντων παιδιών — Να διασφαλίζεται ότι όλα τα παιδιά μπορούν να ασκούν πλήρως το γενικό δικαίωμά τους για υγειονομική περίθαλψη, μέσω, μεταξύ άλλων, της πρόληψης των νόσων και της προαγωγής της υγείας, καθώς και μέσω της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας:

- Να καταργηθούν τα εμπόδια στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη που αντιμετωπίζουν τα παιδιά και οι οικογένειες σε ευάλωτες καταστάσεις, περιλαμβανομένων των δαπανών, των πολιτιστικών και γλωσσικών εμποδίων και της έλλειψης πληροφόρησης· να βελτιωθεί η κατάρτιση των φορέων παροχής υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης στο θέμα αυτό.
- Να γίνουν επενδύσεις στην πρόληψη, ιδιαίτερα κατά την πρώιμη παιδική ηλικία, θέτοντας σε εφαρμογή ολοκληρωμένες πολιτικές που συνδυάζουν διατροφή, υγεία, εκπαίδευση και κοινωνικά μέτρα.
- Να αντιμετωπιστεί η κοινωνική υποβάθμιση που οφείλεται στον μη υγιεινό τρόπο ζωής και στην κατάχρηση ουσιών, με την παροχή σε όλα τα παιδιά πρόσβασης σε ισορροπημένη διατροφή και σωματική άσκηση.
- Να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα παιδιά με αναπηρίες ή προβλήματα ψυχικής υγείας, στα παιδιά χωρίς ταυτότητα ή χωρίς καταχωρισμένη διαμονή, στις εγκυμονούσες εφήβους και στα παιδιά από οικογένειες με ιστορικό κατάχρησης ουσιών.

Να παρέχεται στα παιδιά ασφαλής και κατάλληλη στέγαση και περιβάλλον διαβίωσης — Να επιτρέπεται στα παιδιά να ζουν και να μεγαλώνουν σε ασφαλές, υγιεινό και φιλικό σ' αυτά περιβάλλον που ευνοεί την ανάπτυξή τους και τις μαθησιακές ανάγκες τους:

- Να παρέχεται στις οικογένειες με παιδιά πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή ποιοτική στέγαση (συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής στέγασης), ώστε να αντιμετωπίζονται οι καταστάσεις έκθεσης σε περιβαλλοντικούς κινδύνους, σε συνωστισμό και σε στέρηση ενέργειας.

- Na παρέχεται υποστήριξη στις οικογένειες και τα παιδιά που κινδυνεύουν να βρεθούν χωρίς στέγη, με την αποφυγή των εξώσεων, των περιττών μετακινήσεων, του χωρισμού από την οικογένεια, καθώς και με την παροχή προσωρινού καταλύματος και λύσεων μακροπρόθεσμης στέγασης.
- Na παρέχεται προσοχή στο βέλτιστο συμφέρον των παιδιών κατά τον τοπικό σχεδιασμό· να αποφεύγεται η «γκετοποίηση» και ο κατακερματισμός, με την προώθηση της κοινωνικής μείξης στη στέγαση, καθώς και με την επαρκή πρόσβαση στις δημόσιες συγκοινωνίες.
- Na μειωθεί η επιζήμια έκθεση των παιδιών σε ένα επιδεινούμενο βιοτικό και κοινωνικό περιβάλλον ώστε να μην να πέφτουν θύματα βίας και κακοποίησης.

Ενίσχυση της υποστήριξης της οικογένειας και της ποιότητας των εναλλακτικών συστημάτων φροντίδας — Ενίσχυση της προστασίας των παιδιών και των κοινωνικών υπηρεσιών στον τομέα της πρόληψης· Βοήθεια στις οικογένειες να αναπτύξουν τις γονικές δεξιότητές τους χωρίς να σιγματίζονται, εξασφαλίζοντας παράλληλα ότι τα παιδιά που έχουν αφαιρεθεί από τη γονική φροντίδα μεγαλώνουν σε περιβάλλον που ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους:

- Na διασφαλίζεται ότι η φτώχεια δεν είναι ποτέ η μόνη αιτιολογία για την απομάκρυνση του παιδιού από τη γονική φροντίδα· να επιδιώκεται η δυνατότητα για τα παιδιά να παραμείνουν ή να επιστρέψουν στη γονική φροντίδα, για παράδειγμα, με την αντιμετώπιση των υλικών στερήσεων της οικογένειας.
- Na εξασφαλίζεται επαρκής έλεγχος ώστε να αποφεύγεται η τοποθέτηση των παιδιών σε ιδρύματα και να προβλέπεται η διεξαγωγή τακτικών επανεξετάσεων στην περίπτωση τέτοιων τοποθετήσεων.
- Na παύσει η επέκταση των συστημάτων φροντίδας ιδρυματικού τύπου για παιδιά χωρίς γονική φροντίδα· να προωθηθούν ποιοτικά εναλλακτικά συστήματα φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και να ενισχυθούν οι δυνατότητες φροντίδας σε οικογένεια υποδοχής, λαμβανομένης υπόψη της γνώμης των παιδιών.
- Na εξασφαλίζεται ότι τα παιδιά χωρίς γονική φροντίδα έχουν πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες (τόσο συμβατικές και ειδικές υπηρεσίες) όσον αφορά την υγεία τους, την εκπαίδευση, την απασχόληση, την κοινωνική αρωγή, την ασφάλεια και τις συνθήκες στέγασης, επίσης και κατά την ενηλικίωσή τους.
- Na παρέχεται κατάλληλη υποστήριξη σε παιδιά που έχουν μείνει στη χώρα τους ενώ ένας ή αμφότεροι οι γονείς διακινήθηκαν σε άλλη χώρα για να εργαστούν, καθώς και στα άτομα που τα φροντίζουν αναπληρώνοντας τους γονείς.

2.3. Δικαίωμα συμμετοχής των παιδιών

Υποστήριξη της συμμετοχής όλων των παιδιών σε δραστηριότητες παιχνιδιού και αναψυχής, καθώς και σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες — Αναγνώριση της επιρροής των παιδιών στην ίδια τους την ευημερία

και της ανθεκτικότητάς τους στην αντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων, ιδίως με την παροχή ευκαιριών συμμετοχής σε δραστηριότητες άτυπης μάθησης που πραγματοποιείται έξω από το σπίτι και μετά τις κανονικές σχολικές ώρες:

- Na αντιμετωπιστούν οι φραγμοί, όπως το κόστος, η δυσκολία πρόσβασης και οι πολιτιστικές διαφορές έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι όλα τα παιδιά μπορούν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες παιχνιδιού και αναψυχής, καθώς και σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες εκτός του σχολείου.
- Na προβλέπονται ασφαλείς χώροι στο περιβάλλον των παιδιών και υποστήριξη των μειονεκτουσών κοινοτήτων μέσω ειδικών κινήτρων.
- Na ενθαρρύνονται τα σχολεία, οι κοινοτικοί παράγοντες και οι τοπικές αρχές να διοργανώνουν καλύτερες εξωσχολικές δραστηριότητες και εγκαταστάσεις για όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από την επαγγελματική κατάσταση και το υπόβαθρο των γονέων τους.
- Na επιτρέπεται σε όλες τις οικογένειες να συμμετέχουν σε κοινωνικές δραστηριότητες που προάγουν τις γονικές τους δεξιότητες και ευνοούν τη διαμόρφωση θετικής επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια.
- Na προάγονται πρότυπα συμμετοχής που αξιοποιούν το δυναμικό εθελοντισμού των κοινοτήτων και ενισχύουν την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών.

Θέση σε εφαρμογή μηχανισμών που προωθούν τη συμμετοχή των παιδιών στη λήψη αποφάσεων που επηρεάζουν τη ζωή τους — Na καθίστανται τα παιδιά ικανά και να ενθαρρύνονται να εκφράζουν ενημερωμένες απόψεις, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι οι απόψεις αυτές λαμβάνονται δεόντως υπόψη και αντικατοπτρίζονται στις κύριες αποφάσεις που τα αφορούν:

- Na χρησιμοποιούνται και να αναπτύσσονται περαιτέρω τα υφιστάμενα μέσα για τη συμμετοχή των παιδιών στη λειτουργία υπηρεσιών, όπως η φροντίδα, η υγειονομική περίθαλψη και η εκπαίδευση, καθώς και να τους παρέχονται συμβουλές σχετικά με τις κατάλληλες πολιτικές σχεδιασμού μέσω μηχανισμών προσαρμοσμένων στην ηλικία τους.
- Na υποστηρίζεται η συμμετοχή όλων των παιδιών στις υφιστάμενες δομές συμμετοχής· να αναζητούνται τα παιδιά που προέρχονται από μειονεκτούντα περιβάλλοντα και να υποστηρίζεται η συμμετοχή τους.
- Na ενθαρρύνονται οι επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά και για τα παιδιά να τα προωθούν σε ενεργό συμμετοχή, αυξάνοντας την ευαισθητοποίησή τους όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.

- Na ασκείται το δικαίωμα ακρόασης των παιδιών σε κάθε δικαστική υπόθεση και να προάγεται μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη, ιδίως με την παροχή στα παιδιά πραγματικής πρόσβασης στο δικαστήριο και τις δικαστικές διαδικασίες.

3. ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ, ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Ενίσχυση των συνεργειών μεταξύ των τομέων και βελτίωση των μηχανισμών διακυβέρνησης — Διασφάλιση ότι οι πολιτικές αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά την παιδική φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό μέσω συνεκτικού σχεδιασμού και ενίσχυσης του συντονισμού μεταξύ των βασικών παραγόντων:

- Να αναπτύσσονται τακτικές και συστηματικές διασυνδέσεις μεταξύ τομέων πολιτικής υψηλής σπουδαιότητας για την κοινωνική ένταξη των παιδιών και να ενισχύονται οι συνεργείες μεταξύ των κύριων συντελεστών, ιδίως στους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της υγείας, της ισότητας και των δικαιωμάτων των παιδιών.
- Να ασκείται δράση με στόχο την ενσωμάτωση των πολιτικών για τα παιδιά και των δικαιωμάτων τους σε βασικές πολιτικές μέσω, για παράδειγμα, ειδικών θεσμικών ρυθμίσεων.
- Να προωθείται η στενή συνεργασία και ο τακτικός διάλογος μεταξύ των δημόσιων αρχών σε όλα τα επίπεδα, καθώς και μεταξύ κοινωνικών εταίρων, τοπικών κοινοτήτων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.
- Υποστήριξη και περαιτέρω ανάπτυξη της συμμετοχής των παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στην εφαρμογή της παρούσας σύστασης.

Ενίσχυση της εφαρμογής εμπειριστατωμένων προσεγγίσεων — Ενίσχυση της τεκμηριωμένης χάραξης πολιτικής και της καινοτομίας στην κοινωνική πολιτική, φροντίζοντας ώστε αυτό να λαμβάνει δεόντως υπόψη τις πιθανές επιπτώσεις των πολιτικών για τα παιδιά:

- Να χρησιμοποιούνται πλήρως οι υφιστάμενες στατιστικές και τα διοικητικά δεδομένα για την παρακολούθηση του αντικτύπου των πολιτικών στα παιδιά και τις οικογένειές τους: να ενισχύεται η στατιστική δυνατότητα (μεταξύ άλλων με την ταξινόμηση ανά φύλο), όπου χρειάζεται και να είναι εφικτό, ιδιαίτερα σχετικά με την παιδική στέριση, την πρόσβαση σε ποιοτικές και προσιτές υπηρεσίες παιδικής φροντίδας, την υγεία των παιδιών και την κατάσταση των πιο ευάλωτων παιδιών.
- Να βελτιωθεί η έγκαιρη διαθεσιμότητα δεδομένων για την παρακολούθηση της κατάστασης των παιδιών, και να προωθείται η χρήση μεθόδων και προτύπων, όπως η μικροπροσομοίωση για να υποστηρίζεται μια πιο συστηματική εκ των προτέρων εκτίμηση των πιθανών επιπτώσεων της κάθε πολιτικής στα παιδιά.
- Να ενισχυθούν οι δεσμοί μεταξύ της πολιτικής και της ερευνητικής κοινότητας και να δοκιμαστούν οι καινοτομίες πολιτικής: να ενθαρρυνθεί η βασιζόμενη σε αποδεικτικά στοιχεία αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του προγράμματος, ακόμη και μακροπρόθεσμα, μέσω εργαλείων όπως οι διαχρονικές έρευνες: να προωθηθεί η προβολή και η διάδοση των αποτελεσμάτων.

— Να προωθηθούν η ανταλλαγή ορθών πρακτικών και γνώσεων, η ανάπτυξη δοκιμασμένων και ελεγμένων προτύπων παρέμβασης, καθώς και τα μέτρα για την ενίσχυση της αλληλεγγύης στην ευρύτερη κοινότητα και να δοθούν δυνατότητες συνεργασίας στις τοπικές κοινότητες.

— Να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος των προσωρινών πολιτικών που θεσπίστηκαν για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, πριν αποφασιστεί να ενταχθούν οι εν λόγω πολιτικές στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.

4. ΠΛΗΡΗΣ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

Αντιμετώπιση κατά προτεραιότητα της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» — Κινητοποίηση του συνόλου εργαλείων και δεικτών που διατίθενται στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» ώστε να δοθεί νέα ώθηση στις κοινές προσπάθειες για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού:

- Να ενταχθούν τα θέματα της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ως βασικά θέματα προτεραιότητας στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων, στο πλαίσιο της γενικής προσπάθειας για τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, λαμβάνοντας υπόψη τις **συναφείς ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδίδονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο**.
- Να λαμβάνεται υπόψη, εφόσον κρίνεται σκόπιμο, η προστιθέμενη αξία του καθορισμού εθνικών στόχων για τη μείωση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, συνεκτιμώντας τις εθνικές ιδιαιτερότητες.
- Να αξιοποιούνται πλήρως τα εργαλεία που προβλέπονται από τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και την κοινωνική ανοικτή μέθοδο συντονισμού για να βελτιωθεί η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των πολιτικών με σκοπό την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και την ευημερία των παιδιών, κάνοντας πλήρη χρήση του προτεινόμενου πλαισίου παρακολούθησης που βασίζεται στους δείκτες και επισυνάπτεται ως παράρτημα της παρούσας σύστασης.
- Να ενισχύονται οι συνέργειες με τις σχετικές πολιτικές της ΕΕ, ιδίως στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας, της ισότητας των φύλων και των δικαιωμάτων των παιδιών.

Κινητοποίηση των σχετικών χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ — Κατάλληλη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν τα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ για την υποστήριξη των προτεραιοτήτων πολιτικής που περιγράφονται ανωτέρω:

- Να υποστηρίζεται η ανάπτυξη πιο τεκμηριωμένων πολιτικών και η κοινωνική καινοτομία μέσω του προγράμματος για την κοινωνική αλλαγή και την καινοτομία, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του προγράμματος «Ορίζοντας 2020», και να χρησιμοποιούνται τα προγράμματα αυτά για τη δοκιμή, την αξιολόγηση και την ανάπτυξη σε ευρύτερη κλίμακα πιθανών πολιτικών καινοτομιών.
- Να γίνεται πλήρης χρήση του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (για την αντιμετώπιση της έλλειψης τροφίμων και της υλικής στέρισης των παιδιών), των

ευρωπαϊκών προγραμμάτων διανομής φρούτων και γάλακτος στα σχολεία (παροχή προϊόντων με θετική θρεπτική αξία και ενθάρρυνση των καλών διατροφικών συνηθειών) και του προγράμματος «Erasmus για όλους» (Πρώιμη της πρόσβασης των παιδιών στην εκπαίδευση, την άτυπη μάθηση και τον αθλητισμό).

- Να αξιοποιούνται οι ευκαιρίες που παρέχουν τα διαρθρωτικά ταμεία για την υποστήριξη των παιδιών και των οικογενειών, κατά την κατάρτιση των επιχειρησιακών προγραμμάτων για την περίοδο 2014-2020 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, σύμφωνα με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.
- Να γίνεται κατάλληλη χρήση των θεματικών στόχων που έχουν σχέση με την προώθηση της απασχόλησης και την υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού και να προάγεται η κοινωνική ένταξη και η καταπολέμηση της φτώχειας, με την επένδυση στην εκπαίδευση, στις δεξιότητες και στη διά βίου μάθηση, καθώς και στις σχετικές επενδυτικές προτεραιότητες στο πλαίσιο των τομέων αυτών. Οι εν λόγω τομείς περιλαμβάνουν συγκεκριμένα την προσχολική εκπαίδευση, τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, το «συμβιβασμό» μεταξύ ιδιωτικής και επαγγελματικής ζωής, την πρόσβαση σε υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών, τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης που εφαρμόζονται από τις κοινότητες, την υποστήριξη της αναβίωσης των μειονεκτικών περιοχών και την

προοδευτική μετάβαση από τις ιδρυματικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες που προσφέρονται από και προς την τοπική κοινότητα.

- Να εξασφαλιστεί ότι οι παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων για την περίοδο 2014-2020 είναι αποτελεσματικές, επιδιώκουν τεκμηριωμένες στρατηγικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, και συνεπάγονται τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών και την εισαγωγή μέτρων για την υποστήριξη της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην τοπική κοινότητα.
- Να προάγονται οι εταιρικές σχέσεις κατά τον προγραμματισμό και την πρόσβαση στα διαρθρωτικά ταμεία, με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ιδίως των αρμόδιων δημόσιων αρχών, των κοινωνικών εταίρων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων, προκειμένου να αναληφθεί δράση για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας.

Βρυξέλλες, 20 Φεβρουαρίου 2013.

Για την Επιτροπή
László ANDOR
Μέλος της Επιτροπής

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πλαίσιο παρακολούθησης βάσει δεικτών

Το προτεινόμενο πλαίσιο παρακολούθησης παρουσιάζει τους δείκτες που σχετίζονται με την παρακολούθηση της εφαρμογής της παρούσας σύστασης. Προτάσεις για περαιτέρω ανάπτυξη επισημειώνονται στα παραρτήματα της «δέσμης για την κοινωνική επένδυση».

Γενικός στόχος: καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και πρόωθηση της ευημερίας των παιδιών

«Ευρώπη 2020»	Ορισμός	Κατανομή	Πηγή	Πρωτογενής δείκτης / δευτερογενής δείκτης / δείκτης- πλαίσιο (!)	Παρατηρήσεις
Παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (κατανομή του πρωταρχικού στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», που είναι η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού)	Σύνολο παιδιών που ζουν σε νοικοκυριό σε κίνδυνο φτώχειας και/ή σε κατάσταση σοβαρής υλικής στέρησης και/ή σε νοικοκυριό με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (για τον ορισμό των 3 αυτών δεικτών, βλ. παρακάτω)	Ομάδες ηλικιών (0-17, 0-5, 6-11, 12-17 ετών)	Eurostat - στατιστικές EU-SILC (στατιστικές της ΕΕ για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης).	πρωτογενής δείκτης	Συνοστάται η σύγκριση με τον πληθυσμό που είναι σε ηλικία εργασίας (18-64 ετών) και τους ηλικιωμένους (65 +)
Δείκτης	Ορισμός	Κατανομή	Πηγή	Πρωτογενής δείκτης / δευτερογενής δείκτης / δείκτης-πλαίσιο	Παρατηρήσεις
Ποσοστό κινδύνου παιδικής φτώχειας (προς ανάλυση σε σχέση με το μέγεθος του ορίου φτώχειας σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ) για νοικοκυριό 2 ενηλίκων και 2 παιδιών ηλικίας κάτω των 14 ετών)	Ποσοστό παιδιών που ζουν σε νοικοκυριό με σταθμισμένο διαθέσιμο εισόδημα κατώτερο του 60 % του εθνικού διάμεσου σταθμισμένου διαθέσιμου εισοδήματος	Ομάδες ηλικιών (0-17, 0-5, 6-11, 12-17 ετών)	Eurostat — στατιστικές EU-SILC	πρωτογενής δείκτης	Συνοστάται η σύγκριση με τον πληθυσμό που είναι σε ηλικία εργασίας (18-64 ετών) και τους ηλικιωμένους (65 +)
Ποσοστό σοβαρής υλικής στέρησης	Ποσοστό παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά στα οποία το βιοτικό επίπεδο είναι ιδιαίτερα μειονεκτικό λόγω έλλειψης πόρων, δηλαδή χαρακτηρίζεται από 4 τουλάχιστον από τα ακόλουθα 9 στοιχεία στέρησης : δεν μπορεί να αντέξει οικονομικά i) να πληρώνει μίσθωμα κατοικίας ή λογαριασμούς υπηρεσιών κοινής ωφελείας, ii) να διαθέτει επαρκή θέρμανση κατοικίας, iii) να αντιμετωπίζει απροσδόκητες δαπάνες, iv) να καταναλώνει κρέας, ψάρι ή τροφή με ισοδύναμο πρωτεΐνης κάθε δεύτερη ημέρα, v) να πληρώνει διακοπές μίας εβδομάδας μακριά από το σπίτι, vi) να διαθέτει αυτοκίνητο, vii) να διαθέτει πλυντήριο ρούχων, viii) να διαθέτει έγχρωμη τηλεόραση ή ix) τηλέφωνο·	Ομάδες ηλικιών (0-17, 0-5, 6-11, 12-17 ετών)	Eurostat — στατιστικές EU-SILC	πρωτογενής δείκτης	Συνοστάται η σύγκριση με τον πληθυσμό που είναι σε ηλικία εργασίας (18-64 ετών) και τους ηλικιωμένους (65 +)
Ποσοστό παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας	Ποσοστό παιδιών που ζουν σε νοικοκυριό στο οποίο τα άτομα σε ηλικία εργασίας (18-59 ετών) έχουν εργαστεί λιγότερο από το 20 % της συνολικής πλήρους διαθεσιμότητάς τους προς εργασία κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους (δηλ. κατά την περίοδο αναφοράς του εισοδήματος)	Ομάδες ηλικιών (0-17, 0-5, 6-11, 12-17 ετών)	Eurostat — στατιστικές EU-SILC	πρωτογενής δείκτης	Συνοστάται η σύγκριση με τον πληθυσμό που είναι σε ηλικία εργασίας (18-64 ετών) και τους ηλικιωμένους (65 +)
Δείκτης στέρησης παιδιού	Υπό συζήτηση		Eurostat -EU-SILC	α.α.	Υπό εκπόνηση

Δείκτης	Ορισμός	Κατανομή	Πηγή	Πρωτογενής δείκτης / δευτερογενής δείκτης / δείκτης-πλαίσιο	Παρατηρήσεις
Κατανομή του κινδύνου φτώχειας των παιδιών σε σχέση με το όριο του κινδύνου της φτώχειας: Ποσοστό κινδύνου φτώχειας που υπολογίστηκε με όρια 50 % και 70 %	Ποσοστό παιδιών που ζουν σε νοικοκυριό με σταθμισμένο διαθέσιμο εισόδημα κατώτερο του 50 % και του 70 % του εθνικού διάμεσου σταθμισμένου διαθέσιμου εισοδήματος	Ομάδες ηλικιών (0-17, 0-5, 6-11, 12-17 ετών)	Eurostat — στατιστικές EU-SILC	δευτερογενής δείκτης	Συνιστάται η σύγκριση με τον πληθυσμό που είναι σε ηλικία εργασίας (18-64 ετών) και τους ηλικιωμένους (65 +)
Σταθερό ποσοστό κινδύνου παιδικής φτώχειας	Ποσοστό παιδιών που ζουν σε νοικοκυριό με σταθμισμένο διαθέσιμο εισόδημα κατώτερο του ορίου της φτώχειας κατά το τρέχον έτος και, τουλάχιστον, κατά τα δύο από τα 3 προηγούμενα έτη	0-17	Eurostat — στατιστικές EU-SILC (διαμήκης συνιστώσα)	δευτερογενής δείκτης	Συνιστάται η σύγκριση με τον πληθυσμό που είναι σε ηλικία εργασίας (18-64 ετών) και τους ηλικιωμένους (65 +)
Ποσοστό κινδύνου παιδικής φτώχειας, σταθερό σε μια καθορισμένη χρονική στιγμή	Ποσοστό παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά με σταθμισμένο διαθέσιμο εισόδημα κατώτερο του 60 % του εθνικού διάμεσου σταθμισμένου διαθέσιμου εισοδήματος, για τα οποία το όριο είναι σταθερό σε μια καθορισμένη χρονική στιγμή	0-17	Eurostat — στατιστικές EU-SILC.	δείκτης πλαίσιο	Συνιστάται η σύγκριση με τον πληθυσμό που είναι σε ηλικία εργασίας (18-64 ετών) και τους ηλικιωμένους (65 +)

Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους

Δείκτης	Ορισμός	Κατανομή	Πηγή	Πρωτογενής δείκτης / δευτερογενής δείκτης / δείκτης-πλαίσιο	Παρατηρήσεις
Ποσοστό φτώχειας εργαζομένων που ζουν σε νοικοκυριά με συντηρούμενα παιδιά	Ποσοστό ατόμων (με συντηρούμενα παιδιά) τα οποία ορίζονται ως εργαζόμενοι και έχουν εισόδημα κατώτερο από το όριο της φτώχειας (60 % του εθνικού διάμεσου σταθμισμένου διαθέσιμου εισοδήματος)	Ομάδες ηλικιών (0-17, 18-64, 0-64 ετών)· ανά τύπο νοικοκυριού (μονογονεϊκές οικογένειες, δύο ενήλικοι με συντηρούμενα παιδιά)	Eurostat — στατιστικές EU-SILC.	πρωτογενής δείκτης	
Ποσοστό κινδύνου παιδικής φτώχειας ανάλογα με την ένταση εργασίας του νοικοκυριού	Ποσοστό παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά με σταθμισμένο διαθέσιμο εισόδημα κατώτερο του 60 % του εθνικού διάμεσου σταθμισμένου διαθέσιμου εισοδήματος ανάλογα με την ένταση εργασίας του νοικοκυριού	0 - 17 ετών, ένταση εργασίας του νοικοκυριού (πολύ υψηλή [0,85 - 1], μεγάλη [0,55 - 0,85], μεσαία [0,45 - 0,55], χαμηλή [0,2 - 0,45])	Eurostat — στατιστικές EU-SILC.	πρωτογενής δείκτης	
Ποσοστό κινδύνου παιδικής φτώχειας σε νοικοκυριά εργαζομένων	Ποσοστό παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά με εισόδημα χαμηλότερο από το όριο της φτώχειας (60 % του εθνικού διάμεσου σταθμισμένου διαθέσιμου εισοδήματος) και με ένταση της εργασίας πάνω από 0,2	Ανά τύπο νοικοκυριού,	Eurostat — στατιστικές EU-SILC.	πρωτογενής δείκτης	

Δείκτης	Ορισμός	Κατανομή	Πηγή	Πρωτογενής δείκτης / δευτερογενής δείκτης / δείκτης-πλαίσιο	Παρατηρήσεις
Σχετικό διάμεσο χάσμα παιδικής φτώχειας	Η διαφορά μεταξύ του διαμέσου σταθμισμένου ισοδύναμου εισοδήματος των ατόμων κάτω από το όριο της φτώχειας και του εισοδήματος των ατόμων που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας, εκφρασμένη ως ποσοστό του ορίου κινδύνου φτώχειας	0-17	Eurostat — στατιστικές EU-SILC	πρωτογενής δείκτης	Συνοιστάται η σύγκριση με τον πληθυσμό που είναι σε ηλικία εργασίας (18-64 ετών) και τους ηλικιωμένους (65 +)
Παιδική μέριμνα	Παιδιά που τυγχάνουν φροντίδας (από επίσημους φορείς (?) εκτός οικογενείας) ως ποσοστό όλων των παιδιών της ίδιας ομάδας ηλικίας	Κάτω των 3 ετών, μεταξύ 3 ετών και της ηλικίας έναρξης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης· Κάτω των 30 ωρών, 30 ώρες, ή περισσότερο από μία εβδομάδα	Eurostat — στατιστικές EU-SILC	δευτερογενής δείκτης	Καταλληλότητα της κατανομής ανά πεμπτημέριο εισοδήματος προς αξιολόγηση
Αντίκτυπος της απασχόλησης των εχόντων τη γονική ιδιότητα	Διαφορά σε ποσοστιαίες μονάδες (π.μ.) μεταξύ — —ποσοστού απασχόλησης των ατόμων 20-49 ετών που ζουν σε νοικοκυριά στα οποία δεν υπάρχουν παιδιά ηλικίας 0-6 ετών και — ποσοστού απασχόλησης ατόμων 20-49 ετών που ζουν σε νοικοκυριά όπου υπάρχει τουλάχιστον ένα παιδί ηλικίας 0-6 ετών	Συνολικά, ανά φύλο	Eurostat — Στατιστικές ΕΕΔ	δείκτης πλαίσιο	Συνοιστάται να εξετάζονται τα παιδιά 0-3 ετών και 3-6 ετών χωριστά
Μερική απασχόληση λόγω ευθυνών φροντίδας	Πρόσωπα που εργάζονται με μερική απασχόληση για τη φροντίδα μικρών παιδιών ή εξαρτώμενων ενηλίκων, ως ποσοστό του συνόλου των απασχολούμενων προσώπων	Συνολικά, ανά φύλο	Eurostat, — στατιστικές ΕΕΔ	δείκτης πλαίσιο	
Αντίκτυπος των κοινωνικών παροχών (εκτός από τις συντάξεις) στη μείωση της παιδικής φτώχειας	Διαφορά μεταξύ των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας πριν από και μετά τις κοινωνικές παροχές (εκτός συντάξεων)		Eurostat — στατιστικές EU-SILC	δευτερογενής δείκτης	Συνοιστάται η σύγκριση με τον πληθυσμό που είναι σε ηλικία εργασίας (18-64 ετών) και τους ηλικιωμένους (65 +)
Υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης	Ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε νοικοκυριό του οποίου το συνολικό κόστος στέγασης (αφού αφαιρεθούν τα επιδόματα στέγασης) αντιπροσωπεύει πάνω από το 40 % του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού (αφού αφαιρεθούν τα επιδόματα στέγασης)	Ομάδες ηλικιών (0-17, 0-5, 6-11, 12-17 ετών), επίπεδο φτώχειας (πάνω ή κάτω από το όριο της φτώχειας)	Eurostat — στατιστικές EU-SILC	δευτερογενής δείκτης	Συνοιστάται η σύγκριση με τον πληθυσμό που είναι σε ηλικία εργασίας (18-64 ετών) και τους ηλικιωμένους (65 +)

Πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες

Δείκτης	Ορισμός	Κατανομή	Πηγή	Πρωτογενής δείκτης / δευτερογενής δείκτης	Παρατηρήσεις
Προσχολική εκπαίδευση	Ποσοστό παιδιών ηλικίας μεταξύ 4 ετών και ηλικίας για την έναρξη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης που παρακολουθούν προσχολική εκπαίδευση	Ανά φύλο	ΥΟΕ (?)	πρωτογενής δείκτης	

Δείκτης	Ορισμός	Κατανομή	Πηγή	Πρωτογενής δείκτης / δευτερογενής δείκτης	Παρατηρήσεις
Ικανότητα ανάγνωσης, μαθηματικών και θετικών επιστημών	Ποσοστό νέων ηλικίας 15 ετών που βαθμολογούνται με 1 ή λιγότερο (σε κλίμακα που κυμαίνεται από το 1 (η χαμηλότερη) έως 5 (ανώτατη)) στα τεστ PISA	Ανά γονικό υπόβαθρο (μορφωτικό επίπεδο, χώρα γέννησης)	ΟΟΣΑ — PISA ⁽⁴⁾	πρωτογενής δείκτης	Δεν διατίθενται στοιχεία για την Κύπρο και τη Μάλτα στις σημερινές συλλογές στοιχείων.
Ποσοστό νέων χωρίς απασχόληση, εκπαίδευση ή κατάρτιση (NEET)	Ποσοστό νέων χωρίς απασχόληση, εκπαίδευση ή κατάρτιση (NEET)	Ανά φύλο, 15-19 ετών	Eurostat — στατιστικές ΕΕΔ	πρωτογενής δείκτης	
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση	Πληθυσμός ηλικίας 18-24 ετών χαμηλότερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης το πολύ που δεν παρακολουθεί περαιτέρω εκπαίδευση ή κατάρτιση	Ανά φύλο, υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο που ολοκληρώθηκε	Eurostat — στατιστικές ΕΕΔ	δευτερογενής δείκτης	
Έλλειψη αναγκαίας ιατρικής περίθαλψης που δηλώθηκε από τον ενδιαφερόμενο	Ποσοστό ατόμων ηλικίας 16-25 ετών που αναφέρουν ότι δεν μπόρεσαν να έχουν πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες λόγω του κόστους, της απόστασης ή της μακράς αναμονής		Eurostat — στατιστικές EU-SILC		
Βρεφική θνησιμότητα	Λόγος του αριθμού των θανάτων παιδιών ηλικίας κάτω του ενός έτους κατά τη διάρκεια του έτους με τον αριθμό των γεννήσεων ζώντων τέκνων κατά το εν λόγω έτος (εκφραζόμενες ανά 1 000 γεννήσεις ζώντων τέκνων)	Ανά κοινωνικοοικονομική κατάσταση των γονέων (υπό εκπόνηση)	Eurostat	πρωτογενής δείκτης	
Παιδική θνησιμότητα ομάδας 1-14 ετών	Ποσοστό θανάτων ανά 100 000 άτομα		Eurostat		
Νεογνά χαμηλού βάρους	Βάρος στη γέννηση κατώτερου των 2 500 γραμμαρίων (5,5 λίβρες)		ΠΟΥ — ΟΟΣΑ	πρωτογενής δείκτης	
Κάλυψη εμβολιασμού	Ποσοστό % βρεφών τα οποία, κατά την πρώτη επέτειο της γέννησής τους στο συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος, έχουν εμβολιασθεί πλήρως κατά του κοκκύτη, της διφθερίτιδας, του τέτανου (DPT) και της πολιομυελίτιδας. Και ποσοστό % βρεφών που, κατά τη δεύτερη επέτειο της γέννησής τους στο συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος, έχουν εμβολιασθεί πλήρως κατά της ιλαράς, της παρωτίτιδας και της ερυθράς (MMR)		ΠΟΥ	δείκτης πλαίσιο	
Παχυσαρκία	Νέοι ηλικίας 15-24 ετών με δείκτη μάζας σώματος 30 και άνω	Ανά φύλο και κοινωνικοοικονομική κατάσταση των γονέων	Eurostat — (EHIS) ⁽⁵⁾	δείκτης πλαίσιο	
Τακτικοί καπνιστές	Ποσοστό των καθημερινών καπνιστών τσιγάρων στον πληθυσμό ηλικίας 15-24 ετών	Ανά φύλο και κοινωνικοοικονομική κατάσταση των γονέων	Eurostat — EHIS	δείκτης πλαίσιο	
Ψυχική υγεία	Νέοι (ηλικίας 15-24 ετών) με σύνδρομο κατάθλιψης	Ανά φύλο	Eurostat — EHIS	δείκτης πλαίσιο	Υπό εκπόνηση

Δείκτης	Ορισμός	Κατανομή	Πηγή	Πρωτογενής δείκτης / δευτερογενής δείκτης	Παρατηρήσεις
Αίτια θανάτου - αυτοκτονίας νέων –	Θάνατοι από αυτοκτονίες ανά 100 000 κατοίκους ηλικίας 15-24 ετών	Ανά φύλο	Eurostat — στατιστικές αιτιών θανάτου	δείκτης πλαίσιο	
Μειονεκτήματα στέγασης	Ποσοστό του πληθυσμού που υποφέρει από όλα τα μειονεκτήματα στέγασης. Τα μειονεκτήματα που εξετάστηκαν είναι: 1) διαρροή στέγης, υγροί τοίχοι/δάπεδα/θεμέλια, ή σάπια πλαίσια παραθύρων ή δάπεδα· 2) έλλειψη μπανιέρας ή ντους στην κατοικία 3) έλλειψη αποχωρητηρίου με καταιωνισμό ύδατος μέσα στο σπίτι για την αποκλειστική χρήση του νοικοκυριού· 4) προβλήματα με την κατοικία: πολύ σκοτεινή, χωρίς αρκετό φως	Ανά ομάδα ηλικιών (0-17, 0-5, 6-11, 12-17 ετών) κατάσταση κινδύνου φτώχειας (δηλ. πάνω ή κάτω από το όριο της φτώχειας)	Eurostat — στατιστικές EU-SILC	πρωτογενής δείκτης	
Υπερπληθυσμός	Ποσοστό πληθυσμού που ζει σε υπερπλήρες νοικοκυριό. Ένα πρόσωπο θεωρείται ότι ζει σε υπερπλήρες νοικοκυριό εάν το νοικοκυριό δεν διαθέτει έναν ελάχιστο αριθμό δωματίων ίσο με: — ένα δωμάτιο για την οικογένεια· — ένα δωμάτιο για κάθε ζεύγος· — ένα δωμάτιο για κάθε μεμονωμένο άτομο ηλικίας 18 +· — ένα δωμάτιο για δύο άτομα του ίδιου φύλου, μεταξύ 12 και 17 ετών· — ένα δωμάτιο για κάθε άτομο διαφορετικού φύλου ηλικίας μεταξύ 12 και 17 ετών· — ένα δωμάτιο για δύο άτομα ηλικίας κάτω των 12 ετών.	Καθεστώς κινδύνου φτώχειας (δηλ. πάνω ή κάτω από το όριο της φτώχειας) ανά ομάδα ηλικιών (0-17, 0-5, 6-11, 12-17 ετών)	Eurostat – στατιστικές EU -SILC	πρωτογενής δείκτης	

(1) Οι πρωτογενείς δείκτες είναι βασικοί δείκτες οι οποίοι καλύπτουν ευρείς τομείς που θεωρούνται ότι δείχνουν τα πλέον σημαντικά αποτελέσματα, ενώ οι δευτερογενείς δείκτες συμπληρώνουν τους πρωτογενείς, περιγράφοντας λεπτομερέστερα τη φύση ή τις άλλες διαστάσεις του προβλήματος. Οι δείκτες-πλαίσια παρέχουν πρόσθετες λεπτομέρειες και συναφείς πληροφορίες: ο προτεινόμενος κατάλογος είναι ενδεικτικός και αφήνει περιθώρια για συμπληρωματικές πληροφορίες που θεωρούνται κατάλληλες για την καλύτερη περιγραφή και κατανόηση του εθνικού πλαισίου.

(2) Ως «επίσημοι φορείς» νοούνται οι ακόλουθες υπηρεσίες: προσχολική ή ισοδύναμη εκπαίδευση, υποχρεωτική εκπαίδευση, παιδική φροντίδα σε κέντρο εκτός σχολικών ωρών (πριν/μετά), βρεφοκομία ή άλλα κέντρα ημερήσιας φροντίδας, συμπεριλαμβανομένης της ημερήσιας φροντίδας στην οικογένεια και επαγγελματίες με δίπλωμα που παρέχουν παιδική φροντίδα. Η φροντίδα που παρέχεται από μέλη της οικογένειας, γείτονες ή άτομα χωρίς δίπλωμα, ως εκ τούτου, δεν περιλαμβάνεται σ' αυτόν τον ορισμό των «επίσημων φορέων».

(3) UNESCO/ΟΟΣΑ/Eurostat, βάση δεδομένων για τις στατιστικές εκπαίδευσης.

(4) http://www.oecd.org/statisticsdata/03381,en_2649_35845621_1_119656_1_1_1.00.html.

(5) EHIS είναι η «ευρωπαϊκή έρευνα υγείας με συνεντεύξεις».